

Сосіпатов А. М., Дорогавцев Д. О.,
*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ СТВОРЕННЯ НАЛЕЖНИХ УМОВ НАДАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ З УРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Вивчаючи шляхи забезпечення прав жінок в сучасному місті, а також людей з особливими потребами, які пересуваються на візках, необхідно враховувати особливості кожної з цих категорій жителів і поліпшувати ситуацію комплексно. Наша країна хоч і малими кроками, але все ж намагається вирішити це завдання та зробити міське середовище і громадський транспорт однаково зручними та дружніми для всіх, у тому числі людей з особливими потребами. Розглянемо і проаналізуємо світовий досвід вирішення цього завдання.

Об'єднані Арабські Емірати. Управління доріг і транспорту Дубая (RTA) має намір додати ще один вагон для жінок і дітей до составів метрополітену. Хоча офіційну заяву з цього приводу буде зроблено представниками відомства тільки 15 лютого 2015 р., але вже зараз у вагонах метрополітену і на станціях з'явилися відповідні інформаційні плакати. За словами голови департаменту рейкових перевезень RTA Мохаммеда Мударіба, незважаючи на те, що наразі в кожному составі є спеціальний вагон для цієї категорії користувачів, а в години пік (з 7 до 9 ранку і з 5 до 8 вечора) жінкам і дітям надається більше місць, їх все одно бракує, оскільки популярність метрополітену зростає з кожним місяцем¹.

Росія. У російських метрополітенах можуть з'явитися вагони для жінок і дітей. Досвід використання «особливих вагонів» є в багатьох країнах. Наприклад, у такій розвиненій країні з високим рівнем життя, як Японія: там окремий вагон виділяється для пасажирів з дітьми та інвалідів. Разом з тим вагони будуть оснащені спеціальними розпізнавальними знаками, також за ними буде встановлений контроль, щоб вони використовувалися за призначенням. На думку сенатора, спочатку таку систему необхідно випробувати в Москві і С.-Петербурзі, а потім, в разі успішної реалізації, поширити на інші російські метрополітени. Ініціативу про впровадження

¹ Вагони для панянок // Інформаційний портал Online Dubai [Електронний ресурс] : www.onlinedubai.ru.

спеціальних вагонів вже підтримали в комітеті Держдуми з транспорту і комітеті з питань сім'ї, жінок і дітей.

Практику «жіночих вагонів» застосовують у метрополітенах ісламського світу (міста Каїр, Дубай, Алжир, Куала-Лумпур, Мекка, Мешмед). Також окремі вагони, призначені для захисту жінок від сексуальних домагань, курсують в Китаї, Південній Кореї, Індії, Бразилії та других країнах за межами ЄС. Проте це не означає, що жінки можуть користуватися лише спецвагонами, за бажання вони можуть їздити разом із чоловіками².

Україна. Київський метрополітен планує придбати десять сучасних вагонів, обладнаних для перевезення пасажирів з особливими потребами. Як повідомляється на офіційному сайті Київського метрополітену, планується також обладнати відеоінформаційними системами 135 вагонів і 11 станцій метрополітену, облаштувати 76 попереджувальних рельєфних смуг на 38 станціях, облаштувати 173 попереджувальні рельєфні смуги на першій та останній сходинках сходових маршів пересадочних вузлів, станцій і підземних переходів. Також 46 станцій обладнано інформаційними звуковими моніторами. В 119 підземних переходах встановили візочні з'їзди³.

Трамвай «Електрон». Трамваї «Електрон» – це сучасні однопросторові низькопідлогові вагони, технічний рівень яких відповідає сучасним європейським вимогам до міського електротранспорту. Низький рівень підлоги на всій довжині вагона є зручними для посадки-висадки пасажирів, насамперед, – дітей і людей з особливими потребами.

Основні переваги трамваїв «Електрон»:

- підлога вагону в зоні дверей салону обладнана системою підігріву, що виключає обледеніння і намерзання снігу в зимовий період;
- вагон обладнаний системою звукової та візуальної інформації для пасажирів, зокрема відеомоніторами та інформаційними табло;
- вагон обладнаний рампою з ручним приводом для забезпечення доступу в салон пасажирів з особливими потребами у кріслі-візку;
- у вагоні передбачене окреме місце із спинкою і пасами безпеки для розташування крісла-візка⁴.

² Спеціальні вагони для жінок у метрополітенах Росії // Інформаційний портал ПОСТСОВЕТ [Електронний ресурс] : www.postsovet.ru.

³ Київський метрополітен планує придбати десять нових вагонів // Офіційний сайт журналу Кореспондент [Електронний ресурс] : <http://korrespondent.net>.

⁴ Новий трамвайний вагон вже на рейках. // Офіційний сайт концерну Електрон [Електронний ресурс] : <http://eltrans.electron.ua>.

Послуга «Жіноче таксі». По всьому світу у великих містах завдання пересування жінок з комфортом вирішується не тільки завдяки перевезенням у громадському транспорті, але і шляхом створення індивідуального виду транспорту для жінок. Достатньо часто на вулицях мегаполісів можна бачити автомобіль з шашечками яскравого рожевого кольору. Такі автомобілі перевозять виключно жінок. Викликати автомобіль такого роду можна так само, як і звичайне таксі, – телефоном. Жіночим таксі кермують тільки представниці жіноцтва.

Особливо дратівливим чинником для жінок в салоні машини є запах тютюнового диму. З ним не бажає їхати багато жінок. Адже крім цього часто доводиться слухати різкості з боку водія-чоловіка. Потрібно знати і те, що виклик таксі – послуга цілодобова, адже їздити жінкам доводиться не лише вранці та вдень, а й пізно ввечері. Не є таємницею, що багато дівчат відчують страх, опинившись наодинці з чужим чоловіком. Про випадки згвалтувань і розбійних нападів, що вчиняються водіями-чоловіками стосовно своїх пасажирок, чули багато хто. І тому закономірним є факт появи в містах «жіночого таксі», призначеного тільки для перевезень представниць жіноцтва. Автомобілі жіночого таксі завжди можна розпізнати за кольором і внутрішнім дизайном. Це – ошатний декорований автомобіль або рожевого кольору. Усередині автомашини майже завжди знаходиться відкидний столик з жіночими журналами, комфортне дзеркало і навіть косметика, а іноді – колготки та засоби гігієни. Також жіночим таксі пропонується послуга для молодих мам – «автоняня». Крім того можна замовити жіноче таксі для доправлення квітів і подарунків. Серед пропонованих такими фірмами є і послуга «Тверезий водій». Наприклад, пані випила спиртного і не може більше керувати автомобілем. У цьому випадку їй необхідно замовити машину, і співробітниця фірми доведе додому не тільки господиню автомобіля, але і її транспортний засіб. Ще одна популярна послуга – поїздка за покупками. Потрібно відзначити, що з появою цього нестандартного сервісу рівень транспортного обслуговування пасажирів і, особливо, клієнок, став набагато вищим за рахунок поліпшення якості та розширення спектра послуг, що надаються⁵.

Білорусь. Білоруська залізниця бореться з палінням: тепер можна вибрати квиток у вагон «для курців» або «для некурящих». З метою підвищення комфорту проїзду в пасажирських поїздах Білоруська залізниця (БЗ) в порядку експерименту впровадила диференціацію вагонів «для

⁵ Послуга «Жіноче таксі» // Інформаційний портал hlmod [Електронний ресурс]: <http://hlmod.ru>.

курців» і «для некурящих». Експеримент стартував 16 жовтня 2012 р. в поїзді № 143/144 Могилів – Мінськ, 23 жовтня до нього приєднався поїзд № 106/105 Брест – Мінськ. Вже сьогодні проїзні документи на зазначені поїзди продаються з урахуванням диференційованого надання місць у вагони «для курців» і «для некурящих». Упровадження такого критерію є аналогічним вже чинному тривалий час в окремих поїздах БЗ поділу купе на «чоловічі» та «жіночі». Перед цим в пасажирських поїздах дозволено було палити в спеціальних місцях. Слід відзначити, що питання впровадження вагонів «для курців» і «для некурящих» є актуальним, враховуючи загальносвітову тенденцію боротьби з палінням. Цьому кроку передували неодноразові соціологічні дослідження, проведені БЗ з метою визначення ставлення пасажирів до паління в поїздах. З 10 тис. осіб, які взяли участь в опитуваннях, проведених в поїздах і на сайті БЗ, 32,0 % повідомили, що палять у поїздах, близько 42,4 % пасажирів категорично наполягали на забороні паління в транспортному засобі (навіть у встановлених для цього місцях), 24,6 % запропонували поділяти вагони за принципом «для курців» і «для некурящих». Планується проведення опитувань і періодичного анкетування», – підкреслили в прес-службі⁶. Проте вже з січня 2013 р у всіх поїздах Білоруської залізниці, крім міжнародних, куріння було заборонено.

Таким чином, проаналізувавши викладену інформацію, можна зробити такі висновки:

- завдання облаштування міського середовища для комфортної життєдіяльності людей з особливими потребами, матерів і батьків з дитячими візками є першочерговим на шляху нашої країни до євроінтеграції та наближення її до європейських стандартів культури обслуговування пасажирів на громадському транспорті;
- Україна вже йде шляхом формування основних складових безбар'єрного пересування у міському середовищі та на громадському транспорті;
- вітчизняним фахівцям з містобудування і забезпечення транспортом необхідно враховувати досвід інших країн у забезпеченні безбар'єрності, як у великих містах, так і у районних центрах, аби вони перетворилися на «міста без обмежень».

⁶ Білоруська залізниця проти паління. // Інформаційний портал/people.onliner [Електронний ресурс] : <http://people.onliner.by>.